

حقوق نرم افزارها و پایگاه های داده

دکتر ستار زرکلام

وکیل پایه یک دادگستری و عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد

حمایت کنند. به همین دلیل است که ۱۶، ۱۷ ماده بیشتر ندارد و به هیچ وجه نیازهای پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه ای را برآورده نمی کند. این قانون در واقع برداشت ناقصی از قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان سال ۱۳۴۸ است، به نحوی که این نقص باعث شد در سال ۸۳ آیین نامه اجرایی این قانون تصویب شود و نواقص آن را برطرف کند که می بینیم چقدر به قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان سال ۴۸ نزدیک شده است. درحالی که بهتر بود که از همان ابتدا این قانون مورد اصلاح واقع شود بدون اینکه نیاز به تصویب آیین نامه های خاص، باشد.

امروز خوشبختانه می توان از «لایحه جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط» که در سال ۱۳۸۹ با مشارکت ده ها نفر از متخصصان و برجستگان حقوق مالکیت فکری تصویب شده و هم اکنون در مجلس شورای اسلامی ست، یاد کرد که به نظر من لایحه ای بسیار جامع و کامل است و می تواند به رفع نواقص قوانین موجود، کمک بسیاری کند. این لایحه درصدد برآمده یک نظم حقوقی جامعی درخصوص حقوق مالکیت ادبی و هنری تدوین کند و علی رغم اینکه ممکن است ایراداتی هم به این قانون وارد شود، معتقد هستم که مقررات بسیار خوبی دارد و قدم خیلی بزرگی برای حمایت از پدیدآورندگان رایانه ای خواهد بود.

برنامه های رایانه ای اصولاً جنبه کاربردی و کمتر جنبه زیبایی شناسانه دارند. به همین دلیل سال ها صحبت بر سر این بوده که این برنامه ها در چارچوب مالکیت ادبی و هنری به کار گرفته شوند یا در چارچوب قوانین خاص. از سال ۱۹۸۰ میلادی به بعد، ابتدا در آمریکا و سپس در کشورهای چون ژاپن، آلمان، فرانسه و برزیل به این موضوع پرداخته شد. در بسیاری از کشورها نرم افزارها و برنامه های رایانه ای به عنوان یکی از مصادیق آثار ادبی و هنری شناخته شده اند. در مورد معاهدات بین المللی در این زمینه می توان به معاهده TRIPS و WIPO اشاره کرد. معاهده اول جنبه های تجاری مالکیت حقوق فکری را مورد توجه قرار می دهد و کشورهای که عضو سازمان تجارت جهانی می شوند، به موافقت نامه TRIPS هم می پیوندند که باعث می شود در همه کشورهای عضو، این آثار مورد حمایت قرار بگیرند. در معاهده WIPO نیز که در سال ۱۹۹۶ منعقد شده، همانند معاهده TRIPS حق مولف یا کپی رایت به رسمیت شناخته شده است. اما در ایران می توان به قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه ای در سال ۱۳۷۹ اشاره کرد که علی رغم اینکه پرداختن به آن در ۲۰ سال پیش، کار ارزنده ای محسوب می شود، اما باید گفت تدوین کنندگان این قانون برخلاف آنچه که در عرصه بین المللی می گذشته، تلاش کرده اند از آن به عنوان موضوعی خاص که حمایت خاصی را می طلبد، از آن